

Mgr Marcin Owsianka

Egzekucja z majątku małżonków

Executions for matrimonial property

I. WSTĘP

Światowy kryzys gospodarczy przyczynił się do znacznego ograniczenia akcji kredytowej banków a także obniżenia wartości złotego w stosunku do walut obcych. Bezpośrednim skutkiem tego zjawiska jest brak należytej staranności niektórych podmiotów gospodarczych jak również osób fizycznych w wykonywaniu zobowiązań. W związku z tym wzrosło znaczenie egzekucji sądowej jako podstawowego instrumentu procesowego demokratycznego państwa prawa mającego za cel ochronę praw podmiotowych a także interesów ekonomicznych jego obywateli.

Wierzyciele w celu skutecznego dochodzenia roszczeń szukają wszelkich sposobów, aby należne im świadczenie zostało spełnione. Drogą do realizacji świadczenia stwierdzonego w treści tytułu wykonawczego jest m.in. kierowanie egzekucji do majątku małżeńskiego a praktyce do majątku wspólnego. Dotyczy to sytuacji gdy egzekucja z majątku osobistego dłużnika okazała się bezskuteczna lub też wtedy gdy dłużnik jest w posiadaniu przedmiotu włączonego do ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie problematyki egzekucji sądowej ze szczególnym uwzględnieniem egzekucji kierowanej do majątku małżeńskiego. Podstawowymi źródłami prawa regulującymi zagadnienie egzekucji z majątku wspólnego są kodeks postępowania cywilnego¹ oraz kodeks rodzinny i opiekuńczy². Autor prezentuje podstawowe zagadnienia dotyczące egzekucji z majątku małżeńskiego. Omawia przy tym funkcje egzekucji sądowej i podstawowe pojęcia takie jak małżeńskie ustroje majątkowe czy też klauzula wykonalności.

II. FUNKCJA EGZEKUCJI SĄDOWEJ

W celu właściwego poznania egzekucji sądowej należy wyjaśnić, iż pod tym pojęciem rozumie się prawnie zorganizowane działania organów egzekucyjnych mające na celu urzeczywistnienie konkretnej normy prawnej, ustalonej w tytule egzekucyjnym przez doprowadzenie za pomocą prawnych środków przymusu do uzyskania przez wierzyciela należnego mu od dłużnika świadczenia³.

Podstawową funkcją egzekucji sądowej jest gwarancja ochrony prawnej, która jest nieod-

¹ Zob. art. 787-787² ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) dalej jako k.p.c.

² Zob. art. 31, art. 33 oraz art. 41 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.) dalej jako k.r.o.

³ W. Berutowicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1974, s. 381.

łącznym elementem każdego porządku prawnego. Po drugie, egzekucja ma istotne znaczenie dla wierzyciela, gdyż zapewnia mu należne środki, niezbędne zwłaszcza do utrzymania się (np. alimenty) oraz do prowadzenia działalności gospodarczej, a także do utrzymania związanej z tą działalnością zdolności kredytowej. Zdolność ta w warunkach gospodarki rynkowej skutecznie przeciwdziała zatorom płatniczym, obniża wartość kredytu, a w konsekwencji powoduje rozwój stosunków kredytowych, co skutkuje ogólnym rozwojem gospodarczym. W związku z tym egzekucja spełnia ważną rolę społeczną i gospodarczą. Po trzecie, postępowanie egzekucyjne zapewnia należyłą ochronę prawną interesów wszystkich podmiotów zainteresowanych tą egzekucją, w tym również dłużnika. Po czwarte, egzekucja spełnia również funkcje wychowawczą co przyczynia się do kształtowania prawidłowych postaw u dłużników co do przestrzegania obowiązującego prawa oraz wypełniania obowiązków wobec wierzycieli⁴.

III. KLAUZULA WYKONALNOŚCI JAKO AKT SĄDOWY

Zasadą jest, że w celu wszczęcia egzekucji niezbędne jest przedłożenie organowi egzekucyjnemu tytułu egzekucyjnego z klauzulą wykonalności. Jest ona nadawana w ramach postępowania klauzulowego – wyodrębnionego, pomocniczego w stosunku do głównego nurtu, stadium postępowania egzekucyjnego⁵. Klauzula wykonalności powoduje, że tytuł egzekucyjny nadaje się do egzekucji. Ponadto w piśmiennictwie po-

wszechny jest pogląd, iż klauzula wykonalności ma charakter deklaracyjny, gdyż nie stwarza nowych praw a jedynie stwierdza zgodność tytułu egzekucyjnego do egzekucji⁶.

W zupełnie innym świetle przedstawia się sytuacja, gdy klauzula wykonalności uzupełnia lub zmienia postanowienia tytułu egzekucyjnego, co przyczynia się do ukształtowania jej charakteru konstytucyjnego. Jest to aktualne gdy klauzula zostaje nadana na rzecz małżonka dłużnika wymienionego w treści tytułu egzekucyjnego. Co ciekawe na etapie postępowania klauzulowego badane są wyłącznie warunki formalne nadania klauzuli wykonalności, a przede wszystkim, czy osoba wskazana przez wierzyciela pozostaje w związku małżeńskim z dłużnikiem, czy istnieje między nimi wspólność majątkowa i czy przedstawione przez wierzyciela dokumenty (w tym tytuł egzekucyjny) spełniają wymogi formalne określone w ustawie⁷.

Tytuł wykonawczy określa świadczenie, które ma zrealizować dłużnik. Co do zasady podmiotem zobowiązanym do realizacji świadczenia jest dłużnik. Istnieją jednak sytuacje, w których z tytułu wykonawczego wynika obowiązek zadośćuczynienia obowiązkowi wynikającemu z tytułu wykonawczego dla innych osób, poza dłużnikiem, które mają obowiązek spełnić świadczenie za cudzy dług.

IV. MAŁŻEŃSKIE USTROJE MAJĄTKOWE⁸

Przez pojęcie małżeńskiego ustroju majątkowego nazywa się ogół uregulowań prawnych

⁴ A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005, s. 21.

⁵ M. Muliński, *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005, s. 5 i n.

⁶ E. Wengerek, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1978, s. 158.

⁷ Por. M. Uliasz, *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do artykułów 506-1217*, Warszawa 2007, s. 474.

⁸ Zob. szerzej A. Malarewicz, A. Sobolewska, *Małżeńskie ustroje majątkowe w świetle zmian wprowadzonych ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks rodzinny oraz niektórych innych ustaw*, „Radca Prawny” 2004, nr 6, s. 111-119.

określających stosunki majątkowe między małżonkami względem ich mienia, które każdy z nich miał przed zawarciem małżeństwa, oraz nabytego małżonków czasie jego trwania⁹. Ponadto w polskim systemie prawnym ze względu na źródło powstania ustroje małżeńskie majątkowe można podzielić na:

- ustrój ustawowy, obowiązujący z mocy prawa od chwili zawarcia małżeństwa,
- ustrój umowny, obowiązujący z mocy umowy małżonków,
- ustrój przymusowy.

V. ODPOWIEDZIALNOŚĆ MAŁŻONKÓW ZA ZOBOWIĄZANIA

Według ogólnych zasad, jeżeli jeden z małżonków zaciągnął za zgodą drugiego małżonka zobowiązanie, wierzyciel może żądać zaspokojenia także z majątku wspólnego małżonków¹⁰. Jeżeli małżonek zaciągnął zobowiązanie bez zgody drugiego małżonka wierzyciel może żądać zaspokojenia jedynie z majątku osobistego dłużnika. Kodeks postępowania cywilnego umożliwia nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko małżonkowi dłużnika tytułowi egzekucyjnemu wydanemu tylko przeciwko dłużnikowi, jeżeli wierzyciel wykaże dokumentem urzędowym lub prywatnym,

że stwierdzona wierzytelność powstała z czynności prawnej dokonanej za zgodą małżonka dłużnika¹¹. W tym przypadku wolą ustawodawcy była rezygnacja z obowiązującej zasady, że w każdym przypadku wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku wspólnego¹². Zgodnie z dyspozycją art. 41 § 1 k.r.o. przyznaje się wierzycielowi takie prawo tylko wtedy, gdy małżonek będący dłużnikiem zaciągnął zobowiązanie za zgodą drugiego małżonka. W takim przypadku sytuacja jest na tyle oczywista, że skoro małżonek zgodził się na dokonanie czynności, z której wynikł dług, to powinien ponieść konsekwencje takiego zachowania.

W związku z tym należy przyjąć, że nie chodzi tu tylko o zobowiązania wynikające z aktów, dla ważności, których ustawa wymaga zgody małżonka, ale również zobowiązania wynikające z innych czynności dokonanych za tzw. fakultatywną zgodą małżonka¹³. W postanowieniu o nadaniu klauzuli wykonalności sąd zamieszcza wzmiankę o ograniczonej odpowiedzialności małżonka do majątku objętego wspólnością majątkową¹⁴. Nie wymienia się przedmiotów objętych tą wspólnością. Nie zachodzi potrzeba nadania klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika, jeżeli w tytule egzekucyjnym został on uznany za dłużnika, co dla postępowania egzekucyjnego, a co za tym idzie dla wierzy-

⁹ T. Smoczyński, *Prawo rodzinne i opiekuńcze. Analiza i wykładnia*, Warszawa 2001, s. 103.

¹⁰ Przepisy kodeksu karnego wykonawczego stanowią, że orzeczone w stosunku do jednego z małżonków, pozostających we wspólności majątkowej, kary grzywny, nawiązki i należności sądowe podlegają zaspokojeniu z odrębnego majątku skazanego oraz z wynagrodzenia za pracę lub za inne usługi świadczone przez niego osobiście, jak również z praw twórcy wynalazku, wzoru użytkowego oraz projektu racjonalizatorskiego. Jeżeli zaspokojenie z tych źródeł okaże się niemożliwe, egzekucja może być prowadzona z majątku wspólnego. Niemożność zaspokojenia z majątku odrębnego skazanego stwierdza się w protokole (zob. art. 28 k.k.w.).

¹¹ Zob. art. 787 k.p.c. Na temat nadawania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu przeciwko małżonkowi dłużnika zob. szerzej H. Opala, *Odpowiedzialność małżonków za długi*, Zielona Góra 1998, s. 77-87.

¹² Por. M. Uliasz, *Kodeks...*, s. 473.

¹³ Por. tamże.

¹⁴ Zob. szerzej m.in. Z. Świeboda, *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2004, s. 109 i n.

ciela stanowi sytuację najkorzystniejszą, bowiem wierzyciel nie musi starać się o klauzulę wykonalności i może prowadzić egzekucję ze wszystkich składników majątkowych małżonków.

VI. EGZEKUCJA Z MAJĄTKU OSOBISTEGO ORAZ WSPÓLNEGO MAŁŻONKÓW

Wierzyciel dysponujący tytułem wykonawczym przeciwko dłużnikowi oraz klauzulą wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika może skierować egzekucję do majątku osobistego dłużnika¹⁵, do którego należą:

- 1) przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej,
- 2) przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił,
- 3) prawa majątkowe wynikające ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom,
- 4) przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków,
- 5) prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie,
- 6) przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; nie dotyczy to jednak renty należnej poszkodowanemu małżonkowi z powodu całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej albo z powodu zwiększenia się jego potrzeb lub zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość,
- 7) wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej jednego z małżonków,
- 8) przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków,
- 9) prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy,
- 10) przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej¹⁶.

Dodatkowo wierzyciel egzekucję skierować może do majątku wspólnego małżonków do którego należą w szczególności: a) pobrane wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej każdego z małżonków; b) dochody z majątku wspólnego, jak również z majątku osobistego każdego z małżonków; c) środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego. Istotne jest również to, że gdyby składniki majątku osobistego dłużnika pozostającego w związku małżeńskim zostały – na skutek zawarcia umowy małżeńskiej majątkowej- objęte wspólnością majątkową, to okoliczność¹⁷ ta nie stanowi żadnej przeszkody do prowadzenia egzekucji z tych składników majątkowych.

Okoliczność rozciągnięcia klauzuli wykonalności na małżonka dłużnika nie powoduje możliwości kierowania egzekucji, o co często wnoszą wierzyciele, do wierzytelności z wynagrodzenia za pracę małżonka dłużnika. Wierzytelność z wynagrodzenia za pracę stanowi majątek osobisty małżonka. Egzekucja z tego aktywu majątkowego jest dopuszczalna pod

¹⁵ W poprzednim stanie prawnym kwestia skuteczności tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko dłużnikowi pozostającemu w związku małżeńskim była przedmiotem sporów, które wynikały z niespójności przepisów.

¹⁶ Zob. art. 33 k.r.o.

¹⁷ Por. H. Pietrkowski *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 74.

warunkiem, że w tytule egzekucyjnym małżonek został uznany za dłużnika. Inaczej kwestia przedstawia się z pobranym wynagrodzeniem za pracę – które podlega zajęciu.

Natomiast w zupełnie inny sposób przebiega egzekucja z nieruchomości. Ustawą nowelizującą kodeks postępowania cywilnego z dnia 5 lipca 2004r. została wprowadzona zasada, z której wynika iż tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim stanowi podstawę do zajęcia nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego¹⁸. Dalsze czynności egzekucyjne dopuszczalne są na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko obojgu małżonkom. Jeżeli małżonek dłużnika sprzeciwi się zajęciu, o sprzeciwie komornik niezwłocznie zawiadamia wierzyciela, który w terminie tygodniowym powinien wystąpić o nadanie przeciwko małżonkowi dłużnika klauzuli wykonalności, pod rygorem umorzenia egzekucji z zajętej nieruchomości. Istotne jest, iż sprzeciw powinien być złożony wyłącznie przez małżonka dłużnika do komornika i stanowi on tym samym szczególnie środek obrony małżonka dłużnika wobec czynności komornika w postaci zajęcia nieruchomości¹⁹.

Klauzulę wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika wierzyciel może uzyskać także wtedy, gdy popadł on w długi, prowadząc przedsiębiorstwo, które wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków²⁰. W konsekwencji tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko osobie pozostającej w związku mał-

żeńskim sąd nada klauzulę wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika z ograniczeniem jego odpowiedzialności do przedsiębiorstwa wchodzącego w skład majątku wspólnego małżonków, jeżeli wierzyciel wykaże dokumentem urzędowym lub prywatnym, że stwierdzona tytułem egzekucyjnym wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Istotne jest, że wierzyciel powinien udowodnić, iż zadłużenie ma związek z prowadzeniem firmy. Dopiero wtedy będzie mógł prowadzić egzekucję ze składników majątku, które tworzą przedsiębiorstwo należące do dłużnika. W tym przypadku małżonek zadłużonego nie może powoływać się na intercyzę. Nawet gdyby została zawarta, to wierzyciel może wyegzekwować swoje należności z tych składników, które należałyby do majątku wspólnego małżonków, wówczas, gdyby nie było intercyzy²¹. To wyraźne uprzywilejowanie wierzyciela ma uchronić go przed nieuczciwymi małżonkami, którzy w celu udaremnienia egzekucji zawierają fikcyjne umowy, mocą których wspólność majątkowa zostaje rozszerzona na składniki majątku osobistego dłużnika²². Komornik w związku z tym może zająć takie składniki, które w świetle ustawy należą do majątku osobistego dłużnika, nawet jeżeli w umowie małżonkowie włączyli je do majątku wspólnego. Konsekwencją takiego działania organu egzekucyjnego jest niemożność badania, czy umowa majątkowa małżeńska była skuteczna wobec wierzyciela czy też nie²³. Małżonkowie

¹⁸ Zob. szerzej G. Julke, *Egzekucja z nieruchomości*, Sopot 2006, s. 45.

¹⁹ Tamże, s. 46.

²⁰ Zob. art. 787.

²¹ Por. art. 776 ¹ § 2 k.p.c.

²² Por. H. Pietrzkowski, *Kodeks...*, s. 74.

²³ M. Uliasz, *Kodeks...*, s. 460.

mogą się bronić i wnieść powództwo przeciw egzekucyjne, żądając od sądu, aby ustalił, że intercyza była skuteczna wobec wierzyciela. Natomiast małżonek dłużnika nie może podnieść zarzutu, że prowadzenie egzekucji z majątku wspólnego będzie w takim przypadku sprzeczne z zasadami współżycia społecznego z uwagi na charakter wierzytelności albo stopień przyczynienia się zadłużonego małżonka do powstania majątku wspólnego²⁴.

Zagadnieniem, które nasuwa wiele wątpliwości jest również kwestia dopuszczalności prowadzenia egzekucji z przedmiotu wchodzącego w skład majątku wspólnego w sytuacji, gdy ustała wspólność majątkowa i dokonany został podział majątku, który był nią objęty. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 5 lutego 2010r.²⁵ zajął stanowisko, iż jeżeli przedmiot wchodzący w skład majątku wspólnego, zajęty na podstawie tytułu egzekucyjnego opatrzonego klauzulą wykonalności nadaną przeciwko małżonkowi dłużnika z ograniczeniem odpowiedzialności do majątku wspólnego, w wyniku ustania wspólności majątkowej i podziału majątku wspólnego na skutek orzeczenia sądu wszedł do jego majątku, małżonek ten może żądać umorzenia postępowania egzekucyjnego w stosunku do tego przedmiotu (art. 825 pkt 3 k.p.c.). W uzasadnieniu niniejszej uchwały wyrażony został pogląd, iż w wyniku podziału majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami przestaje istnieć majątek wspólny, a przyznanie przedmiotu wchodzącego w jego skład małżonkowi dłużnika oznacza, że przedmiot ten od tej chwili

stanowi składnik jego majątku. Klauzula wykonalności nadana tytułowi egzekucyjnemu przeciwko małżonkowi dłużnika na podstawie art. 787 k.p.c. nie daje podstawy do prowadzenia z niego egzekucji. Wprawdzie uprawnia ona do prowadzenia egzekucji przeciwko małżonkowi dłużnika, ale uprawnienie to ograniczone zostało do majątku wspólnego. Brak tego majątku sprawia, że nie ma możliwości prowadzenia z niego egzekucji.

VII. PODSUMOWANIE

Egzekucja sądowa stanowi ważny instrument demokratycznego państwa prawa. Organy egzekucyjne, którymi są sądy i działający przy tych sądach komornicy sądowi posiadają prawo stosowania środków przymusu w celu realizacji świadczenia wynikającego z treści tytułu wykonawczego. Ten szeroki zakres uprawnień przyczynia się do kierowania egzekucji przez wierzycieli m. in. do małżeńskiego majątku wspólnego. Należy jednak pamiętać, iż obowiązujące przepisy kodeksu postępowania cywilnego i kodeksu rodzinnego i opiekuńczego regulują w sposób ścisły do jakich przedmiotów można skierować egzekucję a ponadto ustalają szczegółowy tryb postępowania o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową. Z jednej strony pozostaje to w ścisłym związku ze słusznym interesem wierzyciela a z drugiej strony gwarantuje konieczną ochronę rodziny dłużnika.

²⁴ Tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko spółce jawnej, opatrzonemu na podstawie art. 778¹ k.p.c. klauzulą wykonalności przeciwko współnikowi tej spółki, sąd nie może nadać klauzuli wykonalności w trybie art. 787 k.p.c. przeciwko jego małżonkowi; zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III CZP 21/05 (OSNIC 2006, nr 4, poz. 58).

²⁵ III CZP 132/09, LEX 551027.

SŁOWA KLUCZOWE

egzekucja sądowa, klauzula wykonalności, tytuł wykonawczy, majątek wspólny

STRESZCZENIE

Światowy kryzys gospodarczy przyczynił się do znacznego ograniczenia akcji kredytowej banków, a także obniżenia wartości złoto- tego w stosunku do walut obcych. Bezpośrednim skutkiem tego zjawiska jest brak należytej staranności niektórych podmiotów gospodarczych jak również osób fizycznych w wykonywaniu zobowiązań. W związku z tym wzrosło znaczenie egzekucji sądowej jako podstawowego instrumentu procesowego demokratycznego państwa prawa mającego za cel ochronę praw podmiotowych a także interesów ekonomicznych jego obywateli. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie problematyki egzekucji sądowej i jej istotnych funkcji ze szczególnym uwzględnieniem egzekucji kierowanej do majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską. Podstawowymi źródłami prawa regulującymi zagadnienie egzekucji z majątku wspólnego są kodeks postępowania cywilnego

oraz kodeks rodzinny i opiekuńczy. Autor prezentuje podstawowe zagadnienia dotyczące egzekucji z majątku małżeńskiego. Omawia przy tym funkcje egzekucji sądowej i podstawowe pojęcia takie jak małżeńskie ustroje majątkowe czy też klauzula wykonalności.

SUMMARY

Economic crisis has contributed to economic and social changes in the country. The direct consequences of such phenomenon is lack of suitable transactors and also physical persons care in fulfilling obligations. The aim of this article is presentation of some issues connected with matrimonial property regimes in the light of the execution proceedings. The basic sources of law that regulate the execution issues from matrimonial property regimes are Civil procedure code and Family and guardianship code. Author presents basic questions from executions for matrimonial property. It discusses functions of judicial executions at it and basic notions of like matrimonial property structures as well as clause of feasibility.

BIBLIOGRAFIA

- Berutowicz W., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1974.
- Julke G., *Egzekucja z nieruchomości*, Sopot 2006.
- Malarewicz A., Sobolewska A., *Małżeńskie ustroje majątkowe w świetle zmian wprowadzonych ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks rodzinny oraz niektórych innych ustaw*, „Radca Prawny” 2004, nr 6.
- Marciniak A., *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005.
- Muliński M., *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005.
- Opala H., *Odpowiedzialność małżonków za długi*, Zielona Góra 1998.
- Pietrzkowski H., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2009.
- Smyczyński T., *Prawo rodzinne i opiekuńcze. Analiza i wykładnia*, Warszawa 2001.

Świeboda Z., *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2004.

Uliasz M., *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do artykułów 506-1217*, Warszawa 2007.

Wengerek E., *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1978.

NOTA O AUTORZE

Mgr Marcin Owsianka, Katedra Prawa Prywatnego Wydziału Zamiejscowego Prawa i Nauk o Gospodarce w Stalowej Woli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Główne kierunki zainteresowań: postępowanie cywilne, prawo cywilne. Kontakt: owskiak80@tlen.pl.